

ELŐFIZETÉS:
 jul.—sep. . . 1 frt. 50 kr.
 fél évre . . . 3 „ — „
 A lap szellemi és anyagi
 részét illető minden kül-
 demények a szerkesztő-
 tulajdonosnak küldendők.
 Kéziratok nem küldetnek vissza.

BÁCSKA.

HIRDETÉSI DÍJ:
 egy 1 hasábos petit sor 10
 kr., többszöri hirdetésnél
 olcsóbb. Nyitott sor 12
 kr. Bélyegdíj minden hir-
 detésnél 30 kr. A hirdeté-
 sek VOLFF JÓZSEF kereske-
 dése, BITTERMANN NÁN-
 DOR nyomdája és a szer-
 kesztőnél fogadtatnak el.

Egyes szám ára **15** kr.

Megjelenik e lap minden **7., 14., 21.** és **28-án.**

Egyes szám ára **15** kr.

Külső, 1879. márczius 11-én.

Degelégedéssel tapasztaljuk, hogy megyei gazdasági egyesületünk újra alakulása óta az egyesületnek a gyakorlat és kívánalmakhoz való szervezéséhez több megyei lap hozzá szólott, de még inkább örvendünk azon, hogy az egyesület elnöksége illetve annak egyik lelkes alelnöke a cselekvés terére lépve, az egyesületnek szervezéséhez már hozzá is fogott.

Üdvözljük őt a nehéz, de a gazdaközön- ségre nézve csakis áldást hozó vállalkozásában, és addig is míg lesz szerencsénk vele szemé- lyesen érintkezhetni, őt valóban fáradságos feladatában szerény körünkben támogathatni, legyen szabad az »Ujvidék« 10. számában »moz- galmak a földművelés terén« megjelent közle- ménynek némely részére reflektálnunk.

Az érintett cikkben foglalt okoskodást, és ebből levont tervezést legnagyobbreszt helye- seljük, de nem tartjuk célszerűnek ama nézetet »hogy első kötelessége volna minden gazdasági egyesületnek mindjárt megalakulásánál *összegyűlt alaptökéjét*, ha az nem épen nagyon csekély, gyakorlati beruházásokba fektetni.«

Ugyan kérjük, hiszi-e cikkiró hogy tagdí- jakból annyi befolyhat, hogy abból a legprimi- tivebb keretű mintagazdaság előállítható és fen- tartható legyen? ha igen, akkor csalódik, vagy legalább annyiban téved, hogy nem rögtön, ha- nem 10 évi tagdíjak nélkülözhető eredményéből, feltenné hogy azok befolyának — nem mint a megboldogult gazd. egyesületnél, hol 15000 frt hát- ralék mutatkozik — és kitűnően kamatoztatnak, sikerülhet egy kisebb mintagazdaságot felállít- hatni és fentartatni.

Ezzel távolról sem akarjuk azt mondani, mintha a megye különböző pontjain mintagazdaság

létesítése nem volna szükséges s nem szolgál- hatna serkentésül gazdáinknak a helyesebb s célszerűbb gazdálkodásra, csupán más módot ajánlunk a kimenetelre, a melyet a gazdasági egyesületnek initiálni kellene

Tudjuk, mert még ma is érezzük, hogy a kataszteri munkálatok eszközzésére minden egyes község ezrekkel járult, és tudjuk hogy a bosz- niai fuvarozás előállítása végett majd minden község a megyében még több ezerre rúgó vá- ratlan adóknak elviselése alatt — zsémbeskedett ugyan, de nem lett oly súlyosan érintve, mint azt némely lapok akkoriban túlozva hirdették. Miért nem lehetne ezen költségek huszadrészét már egyszer oly célokra fordítani, amelyeknek a közlakosság anyagi előnyét élvezendi, amelyek bizonyára busásson fognának kamatozni.?! Itt csakis az összes megye tehet, és pedig a gazd. egyll. kezdeményezésére. Csoportosítani kell 4—5 községet, és keresztül kell vinni a megye gyű- lésén, hogy az ekként csoportosított községek egy mintagazdaság felállítása és fentartásához mennyivel köteleztettnék hozzá járulni, — a földművelési ministerium bizonyára helyben fog- ja hagyni.

A felelősség melletti felügyeletet a megye hatóságának időnkénti bejelentés mellett a gaz- dasági egyesület gyakorolhatná. Egyúttal kezébe venné a községi faiskolák rendezését, melyek tudtunkkal a megyében primitiv állapotban vannak.

Egyébiránt kísérleti termelés föntartására a kormány nem vállalkozott, bizonyítja ezt Ada községe ajánlatának visszautasítása, mely ily célra 80 hold kitűnő minőségű földet ajánlott fel, oly föltétel alatt, hogy ott egy mezőgazda- sági iskolát állítson föl és tartson el a kormány.

De a maga nemében előttünk eddig isme-

retlen kísérleti mintatermelést létesít a kormány a kincstári Pékla pusztán; a Ferenc-József csatorna mellett 186 holdat Péch József begacsatornai főmérnök által e célra kihalásztatott, a mely terület tetszés szerint öntözhető és vízmentesíthető és a melyen a többi terményeken kívül még az indigo termelése fog meg is kísérteni. Azonfelül még 10 □ méternyi és 3 métmély gödröket készíttettek, a melyek kenderázásra szánvák. Ezekbe a kendercsomókat szárazon beteszik, azokat lenyomják, azután a gödröket vízzel teleeresztik. Az áztatás befejezése után a vizet a zsilipek kinyitása által elvezetik és az átázott kendercsomókat szárazon kivehetik. Az eddigi kísérlet után meggyőződtek arról, hogy az ekként áztatott kender, szemben az iszapos mocsárban áztatottal úgy súlyra mint minőségre majdnem felével többet ér.

Ugyanott tehenészet is fog eszközöltetni, és ezt mind a földművelés és kereskedelmi miniszter létesíti. A ferenc-csatornai társulat hasonló kísérletet akar tenni a verbászi zsilipnél.

Látjuk hogy a kormány, egyes társulatok, a gyakorlati téren tevékenyek, de mi ez mind a nagy Bács-Bodrog megyében?

Marad még elég tenni valója a gazdasági egyesületnek, és épen azért, hogy sikeresebben működhessék, annak támogatását minden Bács-Bodrog megyeinek szívére kötjük.

R. Gy.

Meghívás.

Az ez évi I. évnegyedes közgyűlés **f. évi április hó 1-én d. e. 10 órakor** és a körülményekhez képest következő napjain fog megtartani.

A közgyűlés fontosabb tárgyai a következők lesznek.

- a) A múlt évi megyei pénztári zárszámadás megvizsgálása.
- b) A megyei palota kiépítése iránti intézkedés.
- c) A közmunkaváltsági kényszer tárgyabani javaslat.
- d) A bíráló, gazdasági és állandó választmány kiegészítése.
- e) Egy közigazgatási bizottsági tag megválasztása.
- f) A tiszai I. járási orvos megválasztása.

Zomborban, 1879. évi március hó 7-én.

Sándor Béla s. k.
alispán.

A XVIII. század vezéreszméi.

Irta: **Schmitt Eugen.**

(Folytatás.)

Hát valóban a XVIII. század elveinek specialis kifolyása a nagyravágyás és hódítóvágy, az erőszak uralma, a szerződések rendszerinti felbontása oly esetekben, a hol a körülmények azt engedték és a hatalomvágy tanácsolta? Én úgy látom, hogy az egész történelem külső lefolyása nem más, mint egy óriási harc a létért, a hol a hatalom a hatalommal, a hatalom az eszmével szembeszáll. Csak a XVIII. században bukannak elő szerzőnek kiválóan ezen jelenségek, és előbb, vegyük csak a kereszténység állapítása óta lefolyt korszakot, látjuk-e a szerződések szent betartását, a középkor chaoticus harcaiban a hatalomvágy fékezését, az istenség békéjét, észlelünk-e keresztény szeretetet és keresztény jogérzetet mint uralkodói és nemzetközi elveket. A humanismus „legfelsőbb helyen” épen a „vallástalan” XVIII. század terméke. Nem előzte-e meg az „ököljog korszaka” a XVIII. századot és vezéreszméit. Nem tűnik-e fel a múlt századok duo-dec despotái közt százszorosan többszerezve azon túlkapások és harcok sora, mely a XVIII. század viszonyai közt inkább egyes nagyobb esetekre lett tömörítve? Nem látták-e szívesen, sőt hirdették az egyház mérvadó férfiai a kereszténységnek vérrel vassal való kiterjesztését? Avagy csak az igazhitű keresztény, nem az érettnék, a pogány, a moslim irányában is áll-e fenn a szerződés szentsége, a nemzetközi moral kötelme? Vagy azon jezuiticus elvet akarjuk-e itt alkalmazni, hogy a cél szentesíti az eszközöket, — egy elv, a mely pápáknak azon határozatait sűgallmazta, a melyekkel hűbéresek és fejedelmek, úgy mint fejedelmek és fejedelmek közt fennálló kötelezettségeket és szerződéseket érvénytelennek mondtak ki, és az egyház tekintélyével azok megszegésére hajlandóvá akartak tenni? Ha kiemeltem, hogy a kereszténység mérvadó körei a szerződések törését bizonyos célra elvüknek hirdették, azért részemről nem a kereszténységnek mint olyannak, nem a kereszténység specialis elvének tulajdonítom ezen bűnöket, de ugyanazon okok, a melyek a kereszténységet felmentik e tekintetben, felmentik az elméleti materialismust is, melynek korszaka sokkal humanusabb, mint a „vallásos” középkor.

Ennek rémtetteiben nyilvánuló „szentesített” fanatismusa szerzőben bizonyára védőt nem találhat, de ily értelemben azon nemes fanatismust sem fogja feltétlenül kárhóztatni szerző, mely egyenesen arra törekedett, hogy ilyféle barbar fanatismus kitöréseit jövőre lehetlenné tegye, habár ezen fanatismus képviselője — Voltaire.

Egy kor és vezéreszméinek megítélésénél nem egyes epizód, hanem csak a kor teljes valóságában tekintve, mérvadó; csak egy nagy, a múltat és jövőt

önmagában foglaló perspectivában vagyunk képesek egy bizonyos korszak vezéreszméinek értékét megítélni. Tekintsünk körül, hogy mi volt a XVIII. század eszméinek ébredése előtt, és mi lett utána. Már a nagy vallásújítás, a mely jogosan az újkor valódi kezdeményezőjeként tekinthető, az emberiség ébredése a középkor dogmáiból a szabad autonom gondolkozáshoz. De ezen reform is még a dogmák korlátaiban tartotta magát, a régi szellemi bilincseket csak félig rázta le. Bár lassan, de biztosan és ellenállhatlan hatalommal hatják át a nagy eszmék a világot. A XVIII. század csak a szükséges következményeit vonta annak, a mit a reformatio és a tudományok ébredése, a mit egy Luther és Kopernik, a mit Galilei és Descartes kezdeményezett. Az emberiség ébredése az a középkor súlyos álmából, a mult korszakok agyrémeiből a szellemnek és szabadságnak napvilágára; a középkor barbarismusából, szellemi és anyagi rabszolgaságából egy emberre méltó létre. A szabad gondolattal, a tudomány ébredésével látjuk, hogy ébred az ember öntudata saját méltóságáról. A francia forradalomnak, a XVIII. század ezen méltó befejezésének, a mely alapeszméinek legtisztább kifolyása — köszönheti a nyomorban, önkényes zsarnokságban és rabszolgaságban egykor sínlődő francia nép jelenlegi virágzó állapotát. A társadalmi és politikai változások, melyeket a forradalom teremtett, lehetővé tették, hogy ezen birodalom jelenleg is, öt milliárdnyi sarc dacára, folytonos virágzásnak indul, míg a győztes német

birodalom belső romlásnak és nyomornak martaléka.

Ha szerző a XVIII. században erősebben felmerülő materialismust, mint az akkori erkölestelenség alapokát feltünteti, ez csak az elméleti materialismusként, a materialismusként mint tudományos világnézetnek összezavarása a practicus materialismussal, a materialismussal mint életmóddal, a mely két tünemény lényegben semmikép sincs egymással összekötve. Olaszországban, a Borgia család uralmának idejében már a XV. században, ennél fogva a XVIII. század előtt, és pedig oly körökben merült fel nagy mérvben a practicus materialismus gyakorlata, a melyek a religio főképviseleinek tekintettek.

De ez oly kevésbé érv a katholicismus ellen, mint hasonló eset a XVIII. századból az elméleti materialismus ellen. Egyáltalán a legyőzött álláspontokhoz számítandó azon nézet, mely szerint a tudomány egyáltalán közvetlen morális tanácsadásai által hatna a morálra. Ilyféle elvont jóakarató okoskodások és intések vajmi keveset szolgálnak az erkölesség előmozdítására, azt a legközségesebb mindennapi tapasztalat igazolja. A tudománynak erkölcsi hatása csak az egész embernek magasabb szellemi fokrai emelkedésén alapul, és e tekintetben valóban nagymérvű eredményeket idézhet elő. A materialismus elmélete annyiban tényleg tökéletlen világnézet, a mennyiben elvont — abstract — voltánál fogva az életet, az érzékiséget, a szellemet meg nem magyarázza. De határozottan mint felület

TÁRCA.

Emlékkönyvbe.

Barátság és a szeretet
Olyan két illó szűz virág,
Szívünkbe mit nem a világ —
Maga az Isten ültetett.
Erről a virágról,
Mit égi kéz nevelt . . .
Erről szakíts nekem
Bár egy picin levelt.
'S e szűz levél, melyet nyújt kis kezed:
Legyen a rám való — emlékezet.

y —

Lengyelország felosztásának kül- és belokai.

— Történelmi tanulmány. —

Városov Tivadar-tól.

Külokok.

4. §.

A XVIII-ik század második felében a hatalmak közt fenállott sajtósági politikai viszonyok, főleg a hubertsburgi béke után.

(Folytatás)

Az európai hatalmasságok a westfáli béke után arra tekintettek, hogy Enropa mérlegébe mit kell el-

lensúlyul bevetni, ha valamely csésze szerfölött lesülyedne súlya alatt; közelebb s távolabbról ható erők, nagyobb s kisebb tömegek vétettek számba.

Főleg a hétéves háború után az é-i szövetséges államok, melyeknek élén Porosz- és Angolország állott, külön egészet képeztek Orosz-Franciaország és Ausztria ellenében, mely utóbbi 3 állam ellensúlyozására a fényes porta szolgált s innen van a nagy törekvés a porta integritását megvédeni. Az igazság abban állott, hogy bizonyos államok közt törzsrokonság, szomszéd-ság vagy kereskedés folytán természetes szövetségek létesültek és főleg azon tapasztalatok által igazolt valószínűségben állott, hogy egyes nagyobb hatalmasságok hódítási tervei több kisebb államok ellenhatása következtében meghiúsíttatnak s hogy a legkisebb államnak jogai is a többiek beleszólása következtében a hatalmaskodók ellen megvédenek. De ezen igazság az által vesztett értékéből, hogy szem elől tévesztették a népek közötti azon kapcsolatot, melyet az emberi szellem fejlődése s a történelem mutat, s csakis az anyagi jött tekintetbe.

Az államok szövetkezése ennek folytán nagyon laza volt épen azért, mert nem a dolgok természetén, hanem mesterkélten, néha csak képzelt számításokon ala-

nézetet elutasítjuk azon véleményt, a mely ezen elméletnek összeférhetlenségét a morállal vitatja. Mellékleget figyelmeztetem szerzőt, hogy ezen alaptalan vádat a materialismus ellen többnyire oly oldalról tapasztaljuk, a hol a tudományt és consequentiáit egyáltalán és nem pusztán a materialismust kárhoztatják. Épen azon oldalait a materialismusnak, a melyek ezen, gyakran határozottan tudomány ellenes tendenciának legkiválóbb célpontjait képezik, a tudomány szempontjából fenntartjuk. A materialismus azon oldala t. i. a melylyel az okozatosság vas szükségességét a mindenségre kiterjeszti és azt önkényt kizárja, csak a természettudomány általános lényének kifejezése, — a gondolat szükségességét állítja a phantasticus önkényvel szemközt. De a természettudomány ezen oldala a szabadság öntudatának lényével nem képez ellenmondást, ha ezt alaposan tudományos vizsgálat tárgyává tesszük. Azon oldala pedig a materialismussal a melylyel az érzékiségre mint az ész kútforrására utal, egyenesen a tudomány legáltalánosabb lényének, a valóság coneret, közvetlen alapjának kifejezése. Az érzékiség maga minden szelleminek és idealisnak alapoka. Ennek közelebbi fejtegetése a bölcsészet legsajátabb feladata. Itt röviden csak azon tényre utalunk, hogy mielőbb gondolkodó lényekké fejlődünk, egyszerűen érző lények vagyunk. Az érzékiségből demonstrálható a szellem legidealisabb kifejezése, tehát itt sem lehet ellentmondásról szó a morállal szemközt. De ha most már a határozottan rossz irányú tudományos ta-

nácsadás sem gyakorolhatna néven nevezhető hatást a morálra, annál kevésbbé gyakorolhatnak hatást egy tudományos világnézetből elvont felületes és hamis következtetések.

(Folyt. következik.)

Irodalom.

„Pestalozzi válogatott paedagogiai munkái. Fordította és magyarázatokkal ellátta Zsengeri Samu. Budapest, 1879. A fordító saját kiadása.“

Őszinte öröme szolgálhat a tanügy minden lelkes barátjának, hogy találkozott egy hivatott szakember, ki a nagy paed. reformator jelesebb neveléstani munkáinak fordítására és magyarázására vállalkozott. Az egész modern nevelés- oktatás- és módszertani irány nagyrésztben amaz ifferteni ábrándozó idealistát vallja mesterének; — s ha az ő paed. fölfogása egyrészt nem volt is ment némely — tán nem is csekély — hibától, — másrészt oly elveknek volt megalapítója, melyek általános érvényre emelkedtek a jelenkori nevelésügy terén, s melyeket legáltalában határozhatunk meg ezen szavaival: „Az emberi természet belső erőinek tiszta emberi bölcseségre való egyetemes kiképzése — ez általános célja még a legalacsonyabb emberek művelésének is. Az erő és bölcsesség gyakorlása, használása és alkalmazása az emberiség különös helyzeteiben és viszonyaiban — ez a hivatás és állás igényelte

pult. Néha jóbarátok, szomszédok és fivérek elhagyják egymást, hogyan képzelhető az, hogy csupán a politikai egyensúly gondolata fogja állandóan egymáshoz fűzni a nemzeteket!

A XVIII. század államférfiai figyelmen kívül hagyták azt, hogy népek összeköttetését nem pusztán mechanikai erők, hanem eleven erők, melyek mint a számok és súlyok, nem számíthatók ki, eszközlik. Az alárendelt államok eszköz voltak a hatalmasoknak kezében, melyet ők szeszélyök szerint használtak föl. Így Oroszországot egyfelől Svéd, másfelől Törökországnak kellett volna féken tartania s ime az északi háború folyamában, midőn az 1711-iki évtavasán Baltadsi Mehemet nagyvezér Scheremetew orosz tábornokot a Pruth mellett levő Falczin falunál tönkre volt teendő, ekkor fordult meg a kocka s ugyanazon török által kinek korlátolni kellett volna Pétert, jutott annyira hogy a svédek végkép tönkre tehetette.

Az ausztriai örökösödési háború alkalmával Poroszországgal szövetségben Ausztria ellen, nemsokára rá pedig a hétéves háborúban Ausztriával együtt harcolt Poroszország ellen. Így a szerencsétlen Lengyelország nem volt-e hivatva arra, hogy a pultawai ütközet után (1709 jul. 8-án) melynél a Rhenskjöld vezér-

lete alatt levő 20 ezer svéd közül 9000 fedte a csatát, rohamosan haladó orosz hatalom ellen Ausztriával és Poroszországgal ellensúlyt képezzen? S ime mi történt?! Ugyanazon hatalmak a politikai egyensúly fenntartásának téves ürügye alatt felosztották 1772-ben Lengyelországot egymásközt ugyancsak saját vesztökre, mert Oroszország túlkapásait segítették elő.

Az 1648. oct. 24. vestfáli békében a nemzetközi jognak főbb alapelvei jutottak érvényre t. i. a nemzetközi jog közösségében részes souverain államoknak függetlensége és önállósága; a köztük fennálló közösség és solidaritas szelleméhez képest egyértelműleg megállapított nemzetközi jogszabályok kötelező erejének elfogadása *) Ezek voltak a politikai egyensúlynak főbb elvei, melyek azonban az idő folyamában, főleg pedig a XVIII. század második felében kevésbé respectáltattak; a XVIII-ik század politikája Europa államait oly viszonyokba és helyzetbe juttatta, minőben azok azelőtt sohasem voltak.

II. Frigyes a sileziai háborúk (1740—42 jan. 11.) (és 1744—45 dec. 25.) és üdvös belintézkedései által Poroszország hatalmát annyira növelte, hogy fél-

*) Wenzel-G. „Egyetemes europai jogtörténet“ 696. l.

műveltség. Emez kell, hogy az emberképzés egyetemes céljának mindig alárendeltessék.*

Zsengeri Samu közreboesátotta tavaly Pestalozzi „Lénárd és Gertrud“ című munkájának fordítását, mely úgy a hírlapi sajtó, mint a tanügy emberei által élénk érdeklődéssel fogadtatott. Midőn szerző ezúttal Pestalozzi tulajdonképeni paed. munkáinak magyar kiadására vállalkozik, hasonló pártolást érdemel, annyival is inkább, mivel a nagy paedagog munkáinak megválogatásában a legtekintélyesebb Pestalozzi-ismerők tanácsa szerint járt el. A kiadandó művek címsora a következő: „Egy remete esti órái“; — „Pestalozzi tanítása módja“; — „Hogyan oktatja Gertrud gyermekeit“; — „Hattyudal“; — „Mesék“; — „Alkalmi beszédek“; — „Vegyes dolgozatok.“

Pestalozzi válogatott paed. munkái négy, esetleg öt kötetre fognak terjedni, és füzetekben jelennek meg. Egy-egy füzet ára 50 kr., postai szétküldéssel 55 kr. Minden hónapban megjelenik egy füzet. Egy-egy kötet 3—4 füzetből áll. Gyűjtőknek 10 példány után egy tisztelet példány jár. Az előttünk fekvő első füzet 80 lapra terjed.

Zsengeri Samu vállalatát a tanügy minden barátinak, különösen pedig a néptanító uraknak melegen ajánljuk.

Bergmann Ágost.

tékenységet gerjesztett a többi hatalmasságokban. Ezen új hatalom által a k—i hatalmak érdekei szorosan egybe lettek fűzve a ny—iak hatalmával és Oroszország k—nek legtekintélyesebb állama minden lépést a politikában örökös szemmel kísért és következképpen a többi hatalmak figyelmét is magára vont. A cabinetpolitika ravaszul üzetett és az egyes udvaroknál székelő követek az államgépezet javításán és tökélyesítésén dolgoztak, melynek képviselői voltak. Az államgépezetnek legjobb beosztását azonban a számokba helyezték, hogy a statisztikai felszámolásokban mennél inkább fényeskedjenek. II. Frigyes az első siléziai háború szerencsés kimenetele után 1742. szept. 27-én ezt írta Berlinbe: „Fejemben nincs egyéb mint szám és számítás.“ Ezen statisztikai összegek szétszított területek egyesítése és újabb megszerzése által, a fejedelmek véleménye szerint, könnyen nagyobbíthatók. Így a politikában a tartomány-szerzés és bekebelezés rendszere vergődött túlsúlyra, melyet 1680-ban XIV. Lajos alkalmazott először Roland de Ravaux metzi parlamenti tag indítványára a visszacsatolási kamrák által, és a mely a gyöngébb államokat és nemzeteket kitette a veszélynek, hogy egyetértő szomszéd államoknak lesznek prédái. Kölcsönös titkos szerződéseikben az államok titkos clauzulákat tartottak

Zene.

Táborszky és Parsch budapesti zeneműkereskedők kiadásában a következő zeneművek jelentek meg.

„*Fleurs d'Oranges. Valse pour piano. Composée par Philippe Fahrbach jun.*“ Ára 80 kr.

Az Airoldi-ezred jó hírnevű karmesterének*) egyik sikerültebb műve, mely kellemes, lágyan ringó melódiákban gazdag, és e mellett élénk, táncra készítő rhythmussal is bír.

„*Telephon. Polka-Mazur. Für das Pianoforte componirt von Ph. Fahrbach jun.*“ Ára 50 kr.

„*Medikus Csárdás. Eredeti Magyar. Zongorára szerzé Rács Pál*“ Ára 60 kr.

Az 1-ső „Lassú“-nak, ha nem is igen eredeti, de kellemes dallamai vannak; — a 2-ik „Lassú“ azonban oly triviális, hogy inkább elmaradhatott volna. A „Friss“ mindkét száma derekasan megállja helyét és tűzről pattant magyar-cigány elevenségénél fogva tánczenéül különösen ajánlható.

„*Mit tehet a kis leány róla? Hat eredeti dal. Zongorára és énekekre szerzé Szentirmay Elemér (Németh János).*“ Ára 80 kr.

Alig van nehezebb feladat a művészre nézve, mint a népdal hangját — akár költészetben, akár zenében — tökéletesen eltalálni. A fencímzett 6 dalban ezen feladat elég jó sikerrel oldott meg, a mint ezt a magyar zeneköltés terén dicséretesen ismert szerző-

*) Mint halljuk, Fahrbach megszűnt az Airoldi-ezred karmestere le. ni.

főn, melyek által a nyilvános megegyezés illuzoriussá vált és a gyengébb nemzetekre ráerőszakolt garantiák veszélyeztették létüket. Az utóbbiak helyzete annál veszélyesebb volt, mennél nagyobb volt a nagyobb államok kimerülése és így mennél engedékenyebbek voltak kölcsönösen egymás iránt.

A XVIII. század perfid politikai viszonyainak megítélésénél legelőször is egy határozott tévedést kell helyre igazítanunk, melybe II. Frigyes magasztalói különösen pedig köztük Carlyle Tamás esnek. Carlyle az ő „Geschichte Fridrich des Grossen“ című munkájában, midőn a hubertsburgi békével végződött siléziai háborúkat ecsetelte, így szól: „Ezen király (t. i. II. Frigyes) 12 herkulesi munkáját befejezte. A mit a világtörténelem tőle követelt, az teljesedésbe ment. Frigyes életéből még 23 év van hátra, melyek a poroszok történelmére igen fontosak, de Europa történelmét kevésbé érdeklik. Frigyes az ő szerepét a nagyvilág színpadán lejátszotta. És csakugyan uralkodásának hátralevő részében sehol világ fontosságú eseményeket nem találunk a melyeknek leírásánál sokáig időznünk kellene.“*) — Igen könnyen lehet a viszonyokból kimagyarázni, hogy mily intentió sugallta Carlylenek eme szava-

*) Carlyle VI. köt. 369. l.

től várni is lehetett. Legszébb a hat dal közül az 1-ső: „Mit tehet a kis lány róla?” — 2-ik: „Kinyíllott a napraforgó” és a 6-ik: „Három rózsza egy sorjában mind piros.” A dalok ének nélkül is játszhatók.

„*A piros bugyeláris. Csepreghy legújabb népszínművének összes kedvelt dalai. Énekhangra zongorakisérettel alkalmazta Erkel Elek*” Ára 1 frt.

Tizenegy igen szép és nagyjából általánosan ismert, kedvelt és énekelt dal, — oly módon alkalmazva zongorára, hogy — miután a zongorarész a dallamot is magában foglalja — ének nélkül is játszható legyen. A zongorakiséret teljes dícséretet érdemel, mert épen úgy kerüli a cigány-játékot utánozni akaró túlságos cikornyát, mint a semmit-mondó, gyakorlatszerű egyszerűséget. Mint különösen szépek a következő dalok emelhetők ki: „Az én uram akaratos;” — „Rózsza bokorba jöttem a világra;” — „Hírös város az alföldön Kecskemét;” — „Fekete szem éjszakája;” — „Érett a búza;” és „Piros, piros, piros, piros.”

„*Válogatott dalok a legkedveltebb népszínművekből. Énekhangra zongorakisérettel alkalmazta Erkel Elek*.” Ára 1 frt.

Összesen 10 dal (3 a „Huszáresiny“-ből; 2 a „Tündérlak“-ból; 3 a „Csikós“-ból és 2 a „Malom alatt“-ból), oly zongorakisérettel ellátva, mely — mint-hogy a dallam hangjai benne foglaltatnak — magában ének nélkül is, játszható. A dalok nagyobb része általánosan ismeretes.

„*Négy kedvelt népdal. Énekhangra zongorakisérettel alkalmazta Huber Sándor*.” Ára 80 kr.

kat. Tehát Frigyes az 1763-ik évvel lejátszotta szerepét? azontúl nincsenek világfontosságú események?! Tette ezt Carlyle azért, hogy Frigyes gyalázatos politikáját ne kelljen neki ecsetelnie, melyet Lengyelország felosztásánál követett; tette ezt azért, hogy Lengyelország felosztásának agyonhallgatásával, kis eseménynek tartásával senkinek se jusson eszébe II. Frigyes jellemét bemocskolni.

Pedig, mint a későbbi tárgyalás folyamában látni fogjuk, meg kell azt tennünk. Frigyes szereplése a hubertssburgi békével korántsem szűnt meg, sőt ellenkezőleg rabló vágya azután mutatkozik leginkább, akkor tűnik ki befolyása, midőn II. Katalinnal szövetségben Lengyelország felosztását lehetővé tette. Most pedig térjünk át a XVIII-ik század perfid politikájának ecsetelésére, mely politikai helyzetnek következménye volt Lengyelország felosztása.

Franciaország a XVI. század óta folyton ellenségeskedésben volt Ausztriával, míg végre a III-ik sziléziai vagyis a hét éves háború alkalmával Kaunitz-nak sikerült öt Ausztria érdekeinek megnyerni, és a szövetség a két állam közt a hét éves háború után hol erősebb, hol lazább volt.

Az 1763. febr. 10-én kötött párisi béke után Mária

Ezen négy — mint a cím is vallja — kedvelt és elterjedt népdal a következő: 1. „Ritka, ritka, ritka, búza”; 2. „Minden este furulyázok sokáig”; 3. „Béköt vertem” és 4. „Sötét az éj.” A zongorakiséret a már többször említett módon van szerkesztve s egyszerűsége mellett igen csinos.

„*Mollináry baka nóta. Énekhangra zongorakisérettel alkalmazta Huber Sándor*.” Ára 60 kr.

A dallam aesthetikai becsé és magyar népzenei értéke felett nem akarok ítéletet hozni. Elég az hozzá, hogy a „Mollináry-nóta” hihetetlen gyorsasággal bejárta az egész hazát és szerte daloltatik. Ezért jó szolgálatot tett Huber Sándor, midőn e dalt zongorára alkalmazta. A darab oly módon van szerkesztve, hogy első számában a „Mollináry-nóta” szöveggel ellátott énekhangja áll, zongorakisérettel együtt; — második szám ugyanezen nótát adja, de csak zongorára alkalmazva, énekhang és szöveg nélkül; a harmadik szám pedig függetlenül egy igen csinos, eleven — csak zongorára írt — „Azt a barna kis lányt” című „frisset” ad.

„*Hadd szóljék hát az a csöndes. 1. Jurátus nóta; 2. Egy kis lány sétál a váci utcán (Mokány Berci nótája). Két eredeti dal. Zongorára szerzé Szentirmay Elemér*.” Ára 60 kr.

„*Niniche. Polka-française für das Pianoforte componirt von Philipp Fahrbach jun.* Ára 50 kr. Csinos rezgő.

Terézia minden áron azon volt, hogy a barátságos viszonyt Franciaországgal föntartsa. A versaillesi udvar is bizalommal viseltetett a bécsi udvar irányában;*) leg-alább Choiseul Franciaországnak ekkor premier-ministere mindig azon nézetnek hódolt, hogy míg M. Terézia uralkodni fog s ministere Kaunitz lesz, addig nem fog félni XV. Lajos, hogy a szövetség közte és Ausztria közt nem lesz szilárd. Pompadour asszony is, ki ekkor úgyszólván teljhatalmú intézője volt Franciaország sorsának, igen barátságos levelezésben állott Kaunitz gróffal, mi csak a két állam közti jó viszonyról tesz tanúságot.**) De legszembetűnőbb jele az ausztria-francia jó viszonynak azon körülmény, hogy midőn II. József római királynak választatott meg, Franciaország helybenhagyta a választást, a mi századok óta nem történt.

Angolország mint azt a hét éves háború történetéből tudjuk, ekkor II. Frigyessel szövetségbe Ausztria ellen; Francia ország pedig az é. Amerikában viselt háború miatt volt ellenséges viszonyban. Franciaország félt attól, hogy Ausztria ismét kezét fog Angliával; de M. Terézia ki az adott szó megtartását egyik fő-

*) Arneth 12. l.

**) Raumer 4. l.

„Első ábránd magyar népdalok felett. 1. Repülj fecském ablakára. 2. Ezt a kerek erdőt járom én. Hegedűre szongora kísérettel szerző Huber Károly“ Ára 1 frt 50 kr.

Bergmann A.

Különféle.

A „Bácska“ szerkesztőségének lapunk egyik tudósítója Budapestről, f. hó 12-én következőket sürgönyzi:

Éjjel két órakor árvíz elöntötte Szegedet. Háromnegyede víz alatt. Alsó városban helyenként hét méter víz. Csak belváros néhány utcája száraz. Lakosság menekül, élelmiszer nincs. Házak összedőlnek. Gyufagyár felrobbant, ég. Reáliskola, posta épület vízben. Csatornák mind felszakadtak. Sok emberélet elveszett. Zsinagoga, váruddvar tele vízzel. Az áradat óriásilag nő.

Szörnyű valósággá lett tehát az, mitől hetek óta rettegett nemcsak Szeged városa, hanem az egész ország. Tehát az alföld legmagyarabb városa, hazánk nehéz viszontagságainak a történelem folyában oly sokszor résztvevő tanúja, áldozatul esett a kíméletet nem ismerő elemnek! Az ipar és kereskedelem, a tudomány és művészet a lakosság méhszorgalma folytán szép fejlődésnek indult már Szegeden s most mindaz, mit emberi kéz alkotott bús romban hever. A katastropha következményei kiszámíthatatlanok. Mint hírlík, főispánunk ő méltóságához sürgöny érkezett, mely szerint 500 halottat fogtak volna ki eddig a hullámok közül s még sokkal többet fognak kifogni. Növeli a látvány borzasztóságát azon körülmény hogy a lakosság ingerültségében a várost négy oldalon felgyújtá. Az egyenes távirdai összeköttetés Szegeddel megszűnt. Tápé községe tökéletesen elpusztult. Nagyobbodik kétségkívül a fájdalom a csapás borzasztósága fölött e lap olvasójában azon tudat folytán, hogy segíteni a szerencsétleneken legjobb akarata mellett sem képes.

elvélül tüzte ki magának, nem szegte meg a szövetséget Franciaországgal, noha Anglia őt egyenesen felkérte, miszerint vele szövetkezzék, ki sértve érezte magát azáltal, hogy Frigyes Angliát részint alaposan, részint alaptalanul még a hét éves háborúból származó hátralékok fizetésére szólította föl. Ausztriának tehát nagyon érdekében feküdt volna régi ellenségei közt az egyenetlenség magvát binteni el; de nem tette ezt, mert Franciaországnak ígerte oda szövetségét. III-ik György angol király 1765. február havában Seilern grófnak, Ausztria londoni követének kinyilatkoztatta, hogy Ausztriával a régi jó viszonyt helyre szeretné állítani. Később midőn 1766-ban július utolsó napjaiban ismét Pitt Villiam Chatham lord neve alatt a britt ministerium élére állott, főleg Ausztria tartózkodó magaviselete miatt a viszony Anglia és Ausztria között nem ugyan ellenségessé de mindig hidegebbé vált.

(olytatása köv.)

A szerencsétlenség által sújtott szegediek ideiglenes ellátásáról nemcsak megyénk, hanem a városi hatóságok is lehető intézkedéseket tesznek.

Bácskai panaszosok ő felségénél. Mint levelezőnk értesít a Ferenc József-csatorna mentében fekvő több községek ő felsége a királyhoz küldöttségileg panaszra mentek, mert a csatorna mindkét oldalán vetéseik 5 egész 10 dülönyire a csatornából átszivárgott vízzel el vannak öntve, — a kereszturiak plane a csatorna betöltéséért akarnak folyamodni, és készek azt határukon saját erejükből eszközölni, csak hogy a valóban nagy vizártól megszabaduljanak.

Kulán mozgalom indult meg a róm. kath. vallás felekezeti iskoláknak átalakítása végett községi iskolákká, mert a felekezeti iskoláknak anyagi fenntartását, az amúgy is nagy községi adókkal terhelt felekezet nem győzi, a változás által pedig arra számít, hogy úgy az uradalom mint azon más felekezetbeli birtokosok, a kikre eddig semmiféle iskolai adó kivétel nem lett, a terhet egyenlő arányban fogják viselni a róm. katolikusokkal.

Szabadkáról írják: miszerint az otthelyi „Szabadelvű-kör“ igazabban „párt“ feloszlott. Országos politikai és a helyi viszonyok jól felfogott érdekében találták legtöbbször szükségesnek a feloszlást. Alakult helyette egy párton kívül álló „Polgári olvasó-kör.“ Tekintve azon körülményt, miszerint már eddig is több mint 150 tag irta alá az egyesületi szerződést, három év tartamára; számba véve azt is, miszerint sz. k. Szabadka város valódi polgáreleme ennek is pedig a java és színe csoportosul az „egylet“ kebelében; egész biztossággal hisszük hogy a „polgári olvasó-kör“ úgy a társadalom mint politikai életben; különösen pedig a hatósági ügyek körül *irányadó hivatást* fog teljesíteni.

Gyászhir. Tiprovácz Ferenc, bezdáni segédjegyző férfi kora delén, 28 éves korában, hosszas szenvedés után f. hó 6-ik napján tüdővészben elhunyt. Másfél évvel ezelőtt nőül vett ifjú özvegyet hagy hátra. Béke kiszzenvedett porainak!

Haláleset. Buday József királyi adófelügyelő urat és nejét Koczó Etelkát gyász érte. A halál ugyanis f. hó 13-án szerető körükből Etelka leányukat élte 18-ik havában ragadta el. A béke angyala lebegje körül a kisdéd porait!

Helyreigazítás. Utólag hozzuk helyre lapunk múlt számainak egyikében közölt hymen hirt. T. i. Gerresch Emma kisasszonyt nem Seimur György apatini tanító, hanem Kerner Béla apatini tanító jegyezte el.

Fásítás. Örömmel tapasztaljuk, hogy városunk több helyein fákat ültetnek. Így a többi között az apatini utcában levő árok mellett, azonkívül a r. k. plébánia előtti piactéren. Úgy egészségi mint a város esinosodása szempontjából örvendetes jelenség a fásítás.

Színészet. A keddre hirdetett színi előadás elnapoltatott, mert a Szegedről menekülő színészeket útközben baj érte s miután még most sincsenek városunkban az előadás kezdete bizonytalan.

Hangverseny. A florenci négyes-társaság tolyó hó 14-ére hirdetett hangversenye közbejött akadály miatt e hó 15-én fog megtartatni.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: RADICS GYÖRGY.

HIRDETÉSEK.

Idei valódi ERFURTI

virág- és főzelék magvak,

a legkiválóbb fajokban, és legjobb minőségben KAPHATÓK ZOMBORBAN

3-3.

Falcone Gusztáv

fűszerkereskedésében.

Pályázat.

»A tek. megyei bizottságnak múlt évi december hó 17-én 755. sz. a. hozott határozata folytán Jankovác községében a jegyzői iroda személyzet szaporítása tekintetéből egy — 300 frt. évi fizetéssel díjazandó — irnok felfogadtatik.

A pályázni óhajtok a kellően felszerelt kérvényüket f. évi március 31-ig az alulírott jegyzői hivatalhoz címezve terjesszék be.

A kik a jegyzői szigorlatot letették, előnyben részesülnek.

Kelt Jankovácon 1879. évi márt. 4.

3-1.

A jegyzői hivatal.

Herren Ludwig Koch & Co., Bodenbach a. Elbe.

Trotz aller ärztlichen Versuchen litt ich schon seit Jahren an Magenwickeln und Krämpfen, welches Leiden jedoch nach Anwendung Ihres mir aus den rumänischen Zeitungen bekannt gewordenen sehr werthvollen **Magenbittern** nicht nur ganz aufgehört hat, sondern mir die Gesundheit und Kräfte restituirte und meinen Leiden gänzliche Schranken setzte, daher ich mich verbindlich fühle, Ihnen meinen verbindlichsten Dank auszudrücken und das erfrenliche Heilmittel auf das Gewissenhafteste anzupfehlen und zeichne mich Ew. Wohlgeboren stets verbindlicher und aufrichtiger Diener.

Szt. Szentgyörgy (Ungarn), am 19. April 1870.

Georg Nandra

6-4.

Stuhlrichter.

Echt zu haben in Zombor bei

Robert Heindlhofer.

Figyelmeztetem a t. borkereskedőket ugymint a koreshmárosokat, hogy tölem nagyon jó

VÖRÖS BOROKAT

(8 frt. — 12 frt. száz litert a szekesői állomáshoz szállítva) kaphatnak; azonkívül jó törkölypálinkát (ugyanoda szállítva hordóstól 100 litert) 24 frt 50 krért eladok.

1-1.

Fülöp J.
Szegszárdon.

Nyomatott Bittermann Nándornál Zomborban. 1879.

Melichar F. J. kereskedő úrnak Linz-ben

Bethlehem-út, az Erzsébet templom mellett.

Az öntől hozatott Dr. Spitzer-féle „Arcfinomító kenőcs” a legrövidebb idő alatt alaposan és tartósan megtisztítja arcomat minden tisztatlanságtól, mely azon súlyos szembajom következtében, ismételen elő fordult, úgy annyira, hogy ezen époly ártalmatlan mint nagyon hataasos és mellette igen olcsó szert bárkinek is ajánlhatom s önnek köszönetemet kell kifejeznem hogy engem ezen szerre figyelmessé tett.

Linz, 1871. május havában.

Öszinte tisztelettel

Frechler Otto,

a cs. kir. birodalmi lelvéltár jub. igazgatója.

A harminc év óta hirneves és a m. k. egészségügyi tanács által engedélyezett

Dr. Spitzer-féle

„Arcfinomító-Kenőcs”

mely az arcot a szeplőtől, himlőhelyektől, májfoltoktól, pattanásoktól, perzsenésektől megtisztítja, ugyszinte a

Dr. Spitzer-féle

„Börszépítő szappan”

mely a használati utasítás szerint a kenőccsel együtt használva, még idősebb egyéneknek is virágzó s fiatal kinézést kölcsönöz.

A számos elismerő és dicsérő levelek, melyek naponként érkeznek eléggé bizonyítják ezen a legújabb vegyészeti eljárás szerint készített és a m. k. gyógyszeri hatóság által helyezett és engedélyezett börszépítő szer kitűnőségét, úgy hogy fölösleges azt tovább dicsérni.

A valódi Dr. Spitzer-féle arcfinomító kenőcs és börszépítő szer következőkép van jelezve:

Kraicsovics Sándor, a szt. Háromsághoz címzett gyógyszerháza Új-Vukovár.

Egy tégely ára 50 kr; egy db szappané 50 kr.

Utánvét mellett szállítások gyorsan eszközöltetnek.

6-5.